

Centraal Planbureau

EMU: op huwelijkse voorwaarden

Casper van Ewijk

CPB / Universiteit van Amsterdam

Presentatie voor congres
'Op weg naar een houdbare EMU'

Rijksacademie 29 april 2011

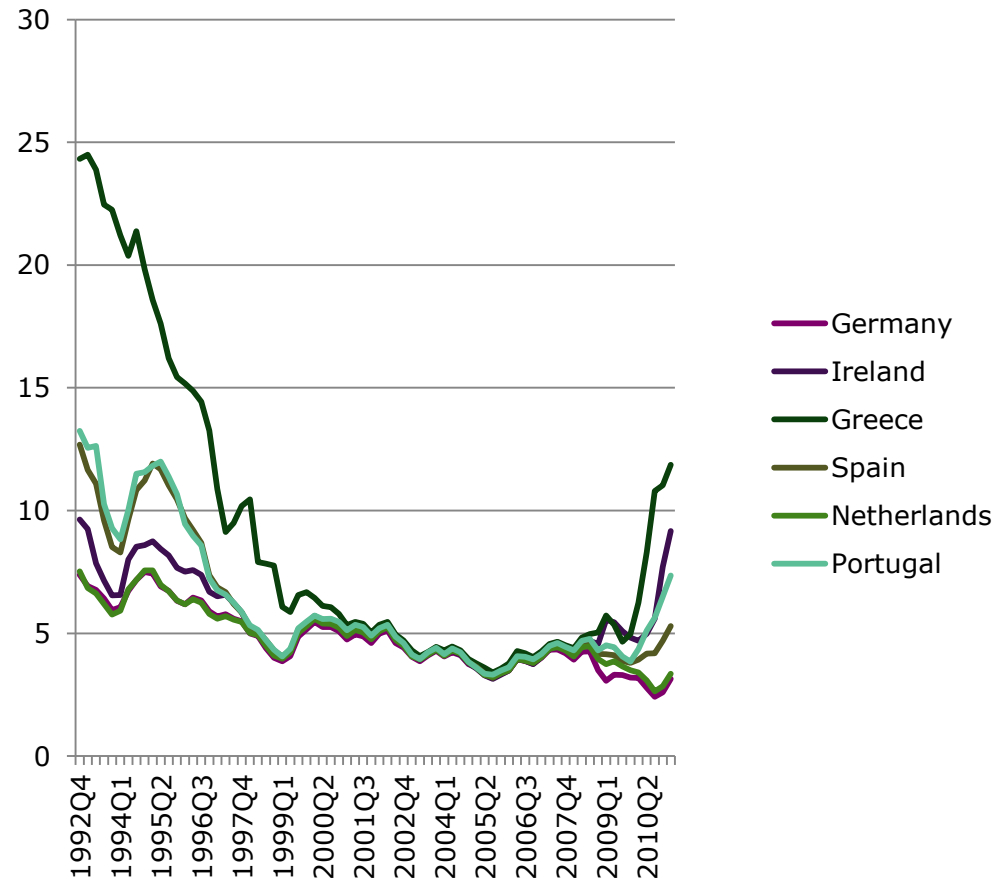
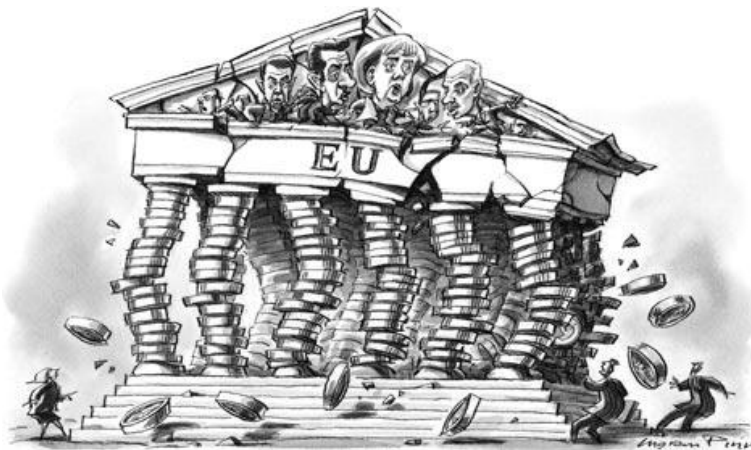

Lang leve de EMU!

- Bankencrisis als test: EMU geslaagd!
  - stabiele wisselkoersen
  - stabiliteitspact heeft gewerkt
  - schok uit onverwachte hoek: financiële sector

- maar moet worden versterkt

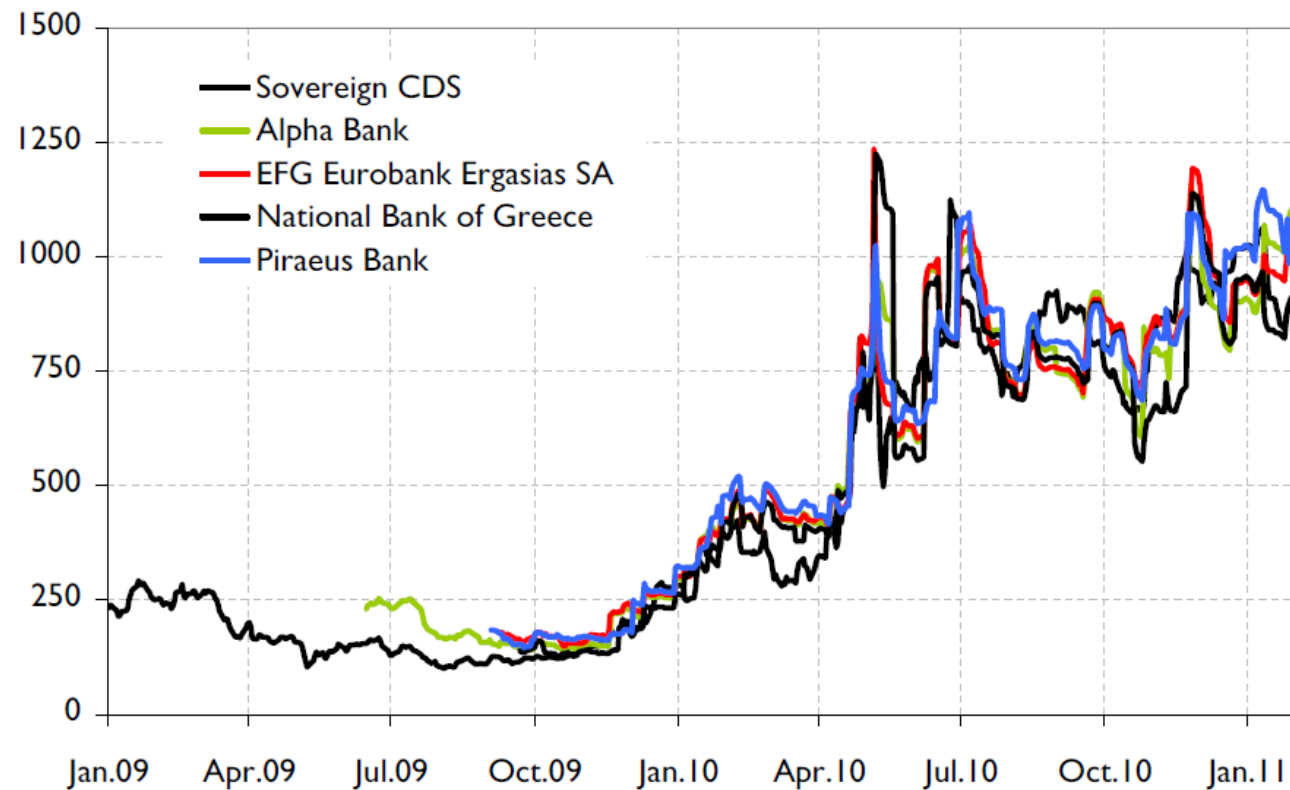

Van bankencrisis naar debt crisis, en weer terug..

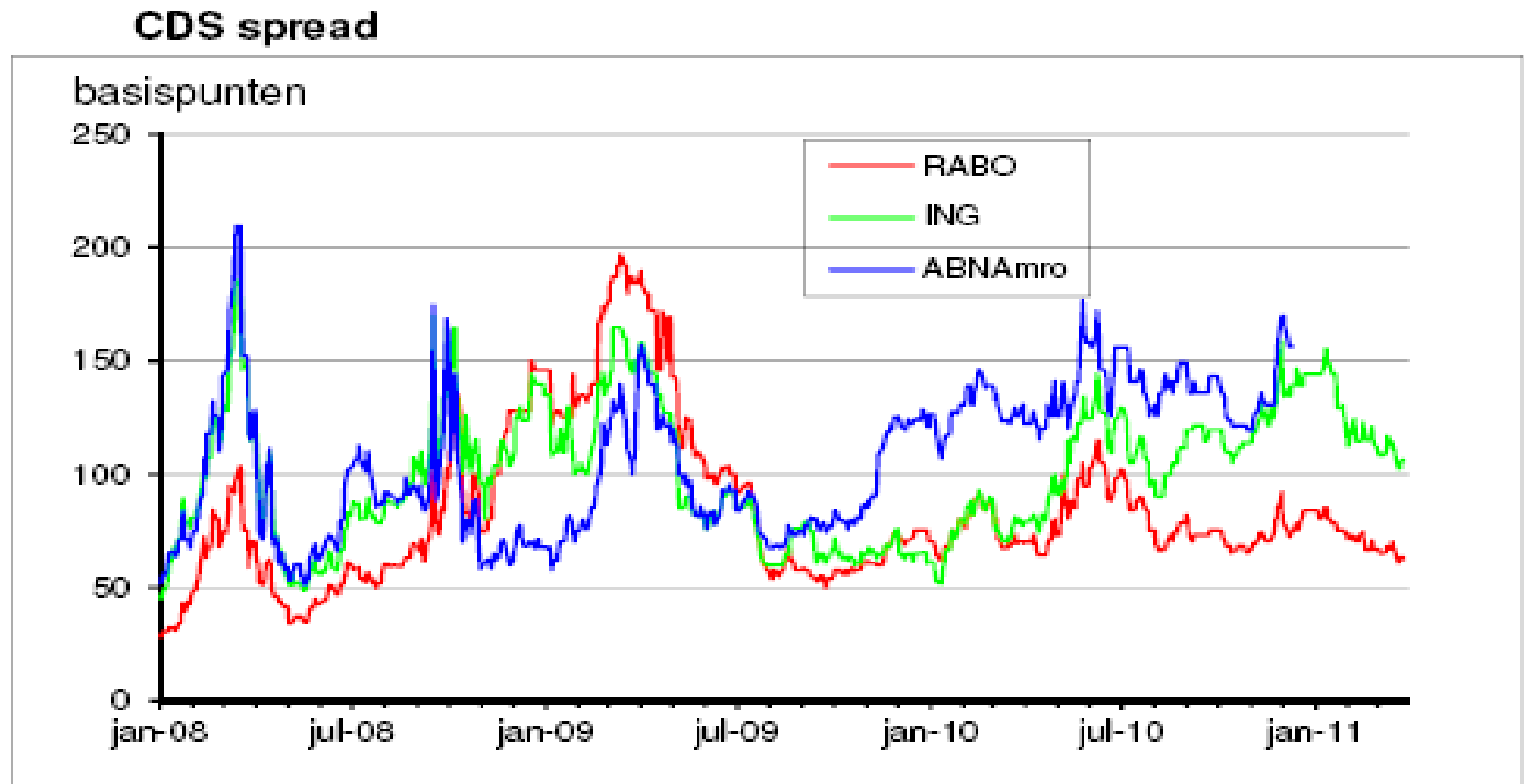

Met opnieuw weerslag op banken

Ook de banken in Nederland, maar beperkt

Risico Nederlandse staat

	Potentieel			Gecommitteerd		
	Gezamenlijk (mld euro)	Nederland (%)	Nederland (mld euro)	Gezamenlijk (mld euro)	Nederland (%)	Nederland (mld euro)
Bilaterale lening Griekenland	80	5,9% ^a	4,7	80	5,9% ^a	4,7
IMF	250	2,7% ^b	6,9			
waarvan voor Griekenland				30	2,7% ^b	0,8
waarvan voor Ierland				22,5	2,7% ^b	0,6
EFSF	440	6,0% ^c	26			
waarvan voor Ierland				17,5	6,0% ^c	1,0
EFSF AAA-achtervanggarantie			24			
EFSM	60	4,7% ^d	2,8			
waarvan voor Ierland				22,5	4,7% ^d	1,1
ECB: directe aankopen	77,5 ^e	6,0% ^c	4,6 ^e	77,5	6,0% ^c	4,6
ECB: repos met onderpand probleemlanden	pm	6,0% ^c	pm	pm	6,0% ^c	pm
Maximale blootstelling	907		69,0	249,5		13,4

Schuldencrisis en betalingsbalans: niet zo simpel

	Handelsbalans (% bbp)	
	2006	2010
Ierland	-3,6	-0,3
Griekenland	-11,3	-10,5
Spanje	-9,0	-5,5
Portugal	-10,7	-10,3
Duitsland	6,4	5,1
Nederland	9,3	5,3

- Pro
  - interne markt van diensten
  - kapitaalstroom naar nieuwe markten
- Con?
  - te goedkoop kapitaal naar zuidelijke landen
  - (pensioen)kapitaal op zoek naar rendement
- NB fundamentals?
  - maak onderscheid tussen sovereign en private debt

Theorie van de monetaire unie

- Traditioneel
  - 'verzekeren van asymmetrische schokken' vanwege ontbreken wisselkoersinstrument
    - door budgettaire transfers
    - hoe overtuigend? Alternatief: flexibele arbeidsmarkt
    - verzekeren ook zonder monetaire unie nuttig, maar politiek moeilijk (zie NL, Finland etc)
  - SGP vanwege moral hazard
    - meeliften op reputatie van Duitsland (lage rente)
    - landen kunnen gaan rekenen op 'bail out'
via inflatie of direct
    - hoe overtuigend? Alternatief: nationale waarborgen

Lessen van de banken/schuldencrisis

- Schok uit onverwachte hoek
  - spillover in de vorm van exposure van zwakke nationale bankensector dwingt tot ingrijpen
  - te grote risico's in andere landen genomen (?)
ca. 50 % in buitenlandse handen
- Kern van het probleem
  - toezicht / governance van banken
- NB: niet specifiek voor monetaire unie
  - wel groter door grotere verwevenheid

Instituties voor een houdbare EMU

- Problemen bij de kern aanpakken
- Maak (zoveel mogelijk) gebruik van marktdiscipline
  - effectiever dan politieke EU coordinatie
- Banken, banken, banken
  - herkapitalisatie
  - supervisie
  - marktwaardering activa
    - > (incl. bankenboek)
  - EU coordinatie (Basel II, III)
- En overheden
  - van schuldencrisis naar pensioencrisis?

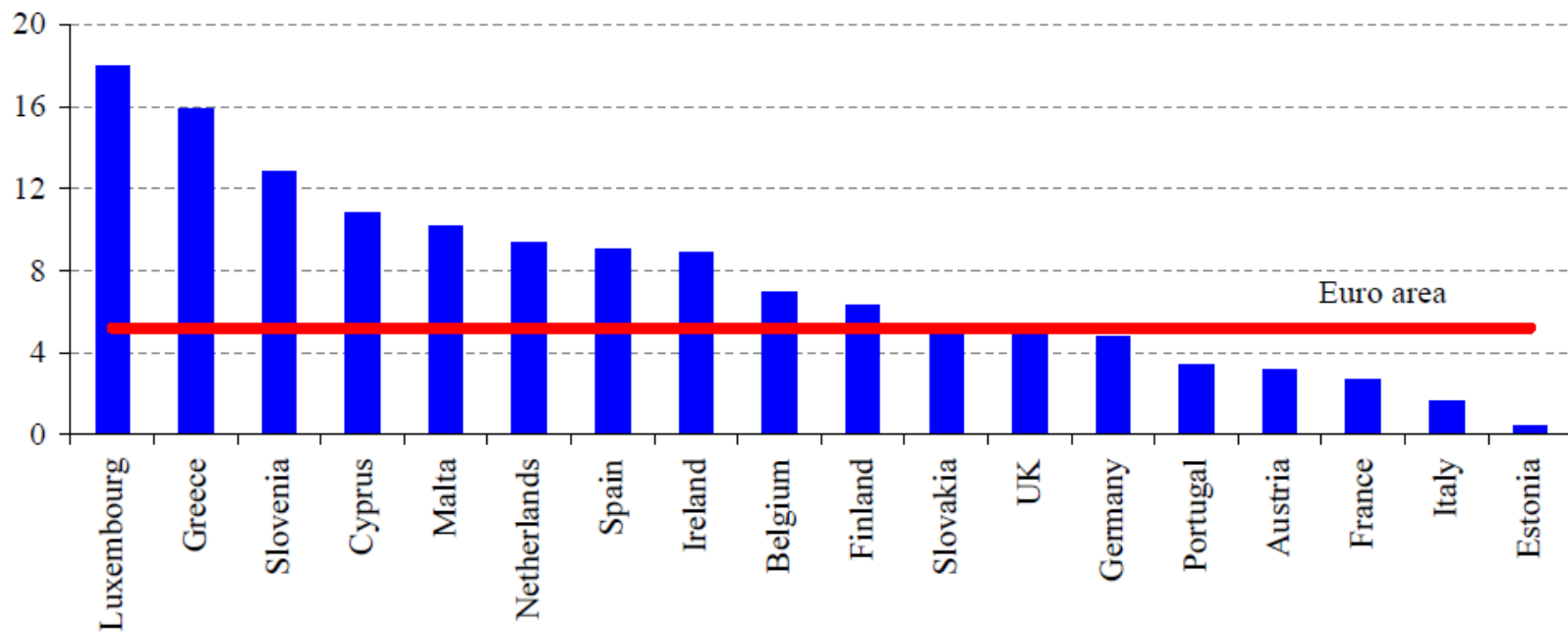
ESM als eerste stap naar ....

- Probleem dat ESM beoogt op te lossen is niet specifiek voor EMU maar voor EU (of wereld => IMF)
- Bij vormgeving: voorkom moral hazard van landen
  - > laat (marginaal) risico in de markt
    - ESM: *preferred creditor* status
  - > maar is dat voldoende?
  - > zeker als SGP zwak blijft
- moral hazard van EU beleidsmakers
  - ESM maakt makkelijker om naar toekomst door te schuiven
  - => impliciete keuze voor verdergaande coordinatie

En de grootste schulden liggen in de toekomst.....

Projected change in age-related government expenditure, 2007-2060
(percentage points of GDP)

Source: European Commission Ageing Report 2009

Er is nog wel wat te verbeteren aan de huwelijkse voorwaarden....

